

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sponsalia Et Matrimonium

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

§. VI. De Impedimento, orto ex Disparitate Cultus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75229)

S U M M A R I U M.

120. *Ecce* Matrimonium Fidelis cum Infideli est illicitum.
124. Jure Divino naturali.
125. Nisi urgentissima causa talem contractum suadeat.
126. An eodem Jure etiam sit invalidum?
127. Resolvitur esse invalidum tantum Jure Ecclesiastico.
128. Saltem non scripto.
129. Solvuntur Argumenta contraria.
130. An valeant sponsalia contracta inter Fidelem, & Catechumenum?
131. Respondetur valere Sponsalia de futuro.
132. Quid tenendum de valore Matrimonij initi inter Catholicum & Hæreticum?
133. Resolvitur tale Matrimonium esse validum.
134. Fundamenta Sententiæ.
135. Miluuntur Argumenta opposita.
136. Illicita tamen illa sunt regulariter.
137. Et quidem Jure naturali.
138. An licite contrahantur cessante scandalo, & periculo perversionis?
139. Defenditur affirmativa.
140. Satisfit Argumentis oppositis.
141. 142. Regulariter ad sic contrahendum opus est Dispensatione.
143. 144. Etiam in Personis Principibus.
145. 146. 147. Quando ea dispensatione sit opus?
148. 149. An etiam in Germania, & alijs Septentrionalibus Provincijs, ubi Hæretici Catholicis permixti degunt?
150. 151. An valeant patra, ut masculi sequantur Religionem Patris, femine Fidem Matris?

QUæritur 1. An Matrimonium fidelis cum infideli e. g. cum Pagano, Judæo, Sarraceno initum licitum sit? Videtur esse licitum; nam ita contraxit S. Cæcilia cum Valeriano, S. Monica mater S. Augustini cum Patritio, Clotildis cum Clodoveo Francorum Rege, Edelburga cum Eduino Rege Anglorum, adhuc pagani: quæ cum fuerint faminae Sanctæ, utique cum illis Matrimonium non contraxissent, si ita contrahere illicitum foret.

Verum hoc non obstante, dicendum, Christianis esse illicitum contrahere Matrimonium cum Paganis, & Infidelibus, qui Ecclesiam per Baptismi januam non fuerunt aliquando ingressi. Sumitur ex *can. cave 15. junct. Gloss. V. si Christiana, can. non oportet 16. & can. si quis judicarie 17. caus. 28. q. 1.* ubi fidelis, qui cum infideli Matrimonium defacto contraxit, jubetur à Christiano coetu, atque convivio, & à communione Ecclesiæ protinus segregari: & pariter etiam ex Apostolo *2. Corinth. 6. v. 14.* ubi, *Nolite, inquit, jugum ducere, h. e. conjugium inire cum infidelibus*, ut textum istum interpretatur S. Hieron. *l. 1. adversus Jovinian. & 1. Corinth. 7. v. 39. Mulier, ait, si dormierit vir ejus, cui vult, nubat, tantum in Domino*: quæ postrema verba Hieron. *l. cit. & Tertull. l. 2. ad uxorem* intelligunt de conjugio fidelis cum infideli.

Proceditque hoc etiam casu, quo is, qui cum infideli contrahit, est Hæreticus, vel Apostata, ut bene advertit Henricus *l. 12. de Matr. c. 13. n. 4. fin.* Sanch. *l. 7. de Matr. D. 71. n. 4.* quia illi, tanquam verè baptizati subduntur Legibus Ecclesiæ Matrimonium hoc irritantibus. Et extendi hoc

etiam debet ad casum, quo infidelis Sponsa fictè est baptizata, ut contra Archidiaconum, in *can. non oportet cit. n. 4. & Bellamer, ibid. n. 3.* rectius monet idem Sanch. *n. 3.* cum enim illa revera sit infidelis, utpote quæ coram DEO verum Baptismum non suscepit, nequit validè fidei nubere.

Exempla in contrarium allata non obstant; quia, ut Pont. *l. 7. de Matr. c. 47. n. 7.* notat, credibile est, à Religiosissimis illis faminis hoc factum esse ex speciali revelatione Divina, aut dispensatione Episcoporum, permittentium, aut tolerantium ejusmodi conjugia: qualia suo tempore admodum frequentia fuisse testatur Hieron. *l. 1. contra Jovin. & Augustin. l. de fid. & oper. c. 6.*

QUæritur 2. Quo Jure illicita sint hujusmodi Matrimonia à fidei cum infideli contracta? **R.** Illicita sunt Jure Divino naturali, extra casum, quo urgens causa occurreret, propter quam recta ratio Matrimonium tunc ineundum diceret. Ita Sot. *in 4. dist. 39. q. un. art. 2. col. 4. y. apparet.* Petr. de Ledesm. *de Matr. q. 59. art. 1. dub. 3.* Barth. à Ledesm. *dub. 54. de Matr. post concl. 4. Vega tom. 2. sum. c. 34. cas. 136.* Sanch. *l. 7. de Matr. D. 71. n. 5.* Sumitur 1. ex *Deut. c. 7.* ubi DEUS Hebræis interdixit Matrimonium cum Infidelibus: quod præceptum morale fuisse, & sic etiamnum obligare, manifestè ostendit ratio ejus præcepti ibidem subjuncta, *Quia seducet filium tuum, ne sequatur me, & ut magis serviat Dijs alienis.* 2. Quia Jus Divinum naturale dicitur, peccandi periculum totis viribus cavendum esse, atqui præsentem valde periculum perversionis, & lap-

sus in infidelitatem imminet fideli ex tali conjugio, ut exemplo est Salomon, qui alienigenarum mulierum amoribus demeratus, à vera Fide ad Idolorum cultum delcivit 3. Reg. 11. v. 3. 3. Quia hujusmodi conjugium fini Matrimonij aliquo modo advertatur; cum enim finis ejusdem sit non sola generatio prolis, sed etiam legitima ejus educatio, prolésque apud utrumque parentem educari debeat, ubi parentes sunt disparis cultus, primum est, ut illa vel Religionem Christianam amore parentis infidelis nunquam suscipiat, vel si suscipit, eodem amore impellatur in Apostasiam à fide: ut taceam incommoda alia, quæ inde exsurgunt, qualia sunt, quòd per ejusmodi Matrimonium conjux fidelis abstrahatur à Christianæ Pietatis Officiis, & ipsa cohabitatio inter Religione dispares vix esse quieta, atque tranquilla possit, cum innumeris discordiis anam præbeat.

125 Addidi extra casum, quo urgens causa occurreret, propter quam recta ratio Matrimonium tunc inendum declaret; nam hac urgente, & si nullum foret, vel motum admodum perversionis periculum, accedente dispensatione Pontificia, ejusmodi Matrimonium licitè, & validè contraheretur; quia eo casu non esset Jure naturali prohibitum, cum ratio prohibitionis eo Jure introductæ cesset. Potest autem in isto impedimento hodie saltem dispensare solus Pontifex, & qui ab eo privilegium dispensationis habent, quale Paulus V, Episcopo Funaiensi in Japonia, & Superioribus Societatis JESU in Regno Sinenfi ad decennium dedit, ut habet ejus Bulla incipit *Ut animarum data 21. Jun. 1616.* Opus autem est causâ urgentissimâ, ut dispensatio hæc licitè dari possit, ob ingens periculum perversionis, & seductionis, cui subicitur fidelis cum infideli conjunctus. Vincent. de Jusf. de Dispens. Matr. l. 2. c. 15. n. 2.

126 Quæritur 3. Quo Jure hujusmodi conjugia irrita sint? Jure Divino irrita esse contendunt Catharin. l. 5. contra Cajet. c. de Matrim. Viguer. l. Instit. c. 16. §. 7. §. 9. imped. 10. & alij quidam apud Sanch. l. 7. de Matr. D. 71. n. 6. quod sumunt 1. ex textibus S. Scripturæ n. 121. & 124. allegatis. 2. Quia aliàs Ecclesia non posset irritare Matrimonium cum Infidelibus, ut pote qui ejusdem potestati non subjacent. 3. Quia nullus reperitur, textus Juris Ecclesiastici, sed omnes, qui afferuntur, & sumpti sunt ex SS. PP. vel ex Concilijs Provincialibus, qui Juris vim nequaquam obtinent. 4. Christus Matrimonium in Testamento novo voluit esse Sacramentum. atqui Sacramenti Infidelis Jure Divino est incapax. 5. Matrimonium ex sua natura obligat ad cohabitandum, & reddendum debitum. ad hoc autem obligari fidelis contrahens cum infi-

deli nequit; quia potius tenetur se ab illo separare. 1. Corinth. 7.

Sed communis cæterorum DD. quo-¹²⁷rum integrum Catalogum recenset Sanch. l. cit. n. 7. sententia est, ea Matrimonia irrita esse solo Jure Ecclesiastico; si enim alio Jure forent irrita, talia essent vel Jure naturali, vel Divino: *Non autem sunt irrita solo Jure naturali;* quia aliqui fideles cum infidelibus Matrimonium celebrârunt, propter quod non reprehenduntur à Scriptura, ut Jacob cum Lia, & Rachele filiabus Laban, Joseph cum filia Putipharis, Moyfes cum Sephora filia Jethro Sacerdotis Madian, Esther cum Assuero Gentili, &c. *Non Jure positivo Divino,* per Christum explicato in Lege nova; quia à Christo Domino Matrimonij antea validi contractus non irritatus, aut immutatus, sed ad dignitatem tantum Sacramenti elevatus est. Superest ergo, quòd hujusmodi conjugia irrita sint solum Jure Ecclesiastico.

De Canone, quo Ecclesia irritaverit hæc conjugia, solliciti sunt DD. Aliqui asserunt pro hoc can. 67. & 69. Concil. Nicæn. ubi Christianus nubens infideli punitur, neque admittitur ad pœnitentiam, nisi reliquerit Infidelem; non posset autem jubere Ecclesia hanc relinquere, si Matrimonium esset validum. ergo &c. Quidquid sit de his, & alijs textibus, qui allegari solent, non opus habemus Jure scripto, cum ex continuo, & antiquissimo usu, ac praxi Ecclesiæ constet, Disparitatem Cultus impedimenti Matrimonium dirimentibus accenseri. Gutier. de Matrim. c. 104. n. 1. Sanch. D. 71. cit. n. 8. Palao tr. 28. D. 4. p. 11. n. 3. Wex Ariadn. p. 5. tr. 2. §. 4. n. 20. Engl. l. 4. tit. 16. §. 2. n. 1. König hic n. 21. Magnif. P. Schmier p. 3. de Matrim. c. 5. n. 69.

Neque obstant Argumenta n. 126. 129 propofita. Ad 1. Ea testimonia probant, id Matrimonium esse Jure Divino illicitum, non verò, quòd etiam irritum sit. Ad 2. Ecclesia potestatem habet irritandi Matrimonium fidelis cum infideli, ex quo sequitur eadem prohibitionem etiam irritari Matrimonium infidelis cum fideli, cum istud in unam partem claudicare nequeat. Ad 3. Sufficit praxis, & consuetudo Ecclesiæ; nam etiam hac induci Impedimenta Matrimoniorum possunt, ut dictum est *suprà Tit. 1. n. 372.* Ad 4. Tale Matrimonium Jure Divino irritum quidem esset in ratione Sacramenti, sed Jure Ecclesiastico tantum in ratione Contractus Civilis. Ad 5. Ex tali Matrimonio per se oritur obligatio cohabitandi, & reddendi debitum, & hæc obligatio actu urget, quando conjux Infidelis sine injuria Creatoris cohabitare fideli velit; se-cus, si non velit, suspenditur ab extrinseco, quod novum non est, sed fit etiam, quando conjux alter commisit adulterium.

Quæ-

130 **Quæritur 4.** An valeant Sponsalia inter Catechumenum nondum baptizatum, & Catholicam contracta? Certum est non valere Sponsalia de presenti, seu Matrimonium; quia Baptismus est janua Sacramentorum, S. Thom. in 4. dist. 39. q. un. art. 1. ad 5. S. Bonav. *ibid.* in *Exposit. lit. n. 1.* D. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 6. pr. Henriq. l. 12. de Matr. c. 13. n. 3. Tolet. l. 7. Summ. c. 7. n. 1. Vega tom. 2. Summ. c. 34. cas. 78. § 138. Gutier. c. 104. de Matr. n. 3. Sanch. D. 71. cit. n. 2. & sumitur ex can. cave 15. caus. 28. q. 1. *ibi*, Si Christiana sit, non est satis, nisi ambo initiati sint Sacramento Baptismatis. ubi Gloss. V. si Christiana, explicat, i. e. Catechizata.

131 **Dubium est**, an inter eos valeant Sponsalia de futuro? Videtur, quod non valeant; quia inter ipsos, ut modo dictum est, etiam valere, aut stare non potest Matrimonium, ergo nec poterunt illud promittere arg. l. Oratio 16. ff. de Sponsal.

Sed tenenda est affirmativa Sententia cum Sanch. l. 5. de Matr. D. 8. n. 10. König hic n. 26. &c. Ratio est 1. Quia promissio Matrimonij hoc casu refertur ad tempus, pro quo Matrimonium inter promittentes potest consistere, nempe post susceptum Baptismum igitur. quantum est ex se, & ex objecto suo non est de re impossibili per l. Gallus 29. ff. de Liber. & posthum. 2. Quia valent Sponsalia, contracta inter fidelem, & infidelem, Si iste Baptismum suscepit arg. can. non oportet 16. caus. 28. q. 1. ergo etiam valent inita inter Baptizatum, & Catechumenum, qui se ad Baptismum disponit; nam ea mente, & conditione contracta censentur, ut per Matrimonium impleantur primum post Baptismum susceptum. 3. Quia dispositio Juris Canonici, & consuetudo Ecclesie, quo Matrimonium inter fidelem, & infidelem contractum irritatur, est correctorium, & restrictivum Juris Divini, & naturalis, quibus Juribus esset validum; cons. strictæ interpretationis est, igitur ad Sponsalia inter Catechumenum, & fidelem de futuro inita, & primum post Baptismum susceptum implenda extendi non debet, præsertim cum quoad hæc cesset periculum perversionis, & mala educatio proles, propter quæ inter fidelem, & infidelem Matrimonium prohibetur.

Argumentum in contrarium allatum retorquetur in impubere, cujus Sponsalia valent, licet, quamdiu impubes est, invalide contrahat Matrimonium, Sufficit ergo ad hoc, ut valeant Sponsalia inter Catechumenum, & fidelem inita, quod post Baptismum validè contrahere Matrimonium possint.

132 **Quæritur 5.** An validum sit Matrimonium fidelis, in initum cum Hæretico, vel Apostata? Negant Gloss. *infra*. V. contra substantiam de condit. apposit. Host. in c. 2.

de convers. conjug. n. 1. Ancharan. *ibid.* n. 1. Carrer de Hæretic. n. 157. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 40. n. 46. Rojas singul. 128. n. un. Fundantur 1. textu can. 72. in Trullo editi, quo conjugium hoc disertè habetur pro nullo, & jubetur dissolvi tanquam nefarium, 2. Hujusmodi conjugium est contra interdictum Ecclesie can. cau. 15. & can. non oportet 16. caus. 28. q. 1. conjugia autem, & universim omnia, quæ contra Ecclesie interdictum, & ordinationem sunt, rata non sunt habenda can. videtur 2. caus. 35. q. 6. l. non dubium 5. C. de LL. & Reg. que contra jus 64. in 6. 3. Matrimonium infidelis cum fidele est irritum, sed eadem rationes, quæ contra hoc, etiam militent contra Matrimonium contractum inter Catholicum, & Hæreticum, vel Apostatam, ergo &c.

Sed melius ejusmodi conjugium hodie saltem subsistere docent S. Thom. in 4. dist. 39. q. un. art. 1. ad 5. D. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 6. not. 2. Cajet. V. Matrimonium c. 1. imped. 6. Abb. in c. fin. de condit. appos. n. 5. Præposit. *ibid.* n. 6. Franc. in c. decrevit 14. de Heret. in 6. Navar. Man. c. 22. n. 49. Covar. p. 2. de Sponsal. c. 6. § 11. n. 4. Azor p. 1. l. 8. c. 81. q. 5. Gutier. c. 104. de Matr. n. 6. Sanch. l. 7. de Matr. D. 72. n. 2. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 14. n. 2. Palao tr. 28. D. 4. p. 11. n. 6. Card. de Lug. de Virt. Fid. D. 22. sect. 2. n. 13. Van. Espen. p. 2. Jur. Eccl. tit. 13. c. 8. n. 8. Zœl. tit. de Sponsal. n. 57. Pirhing *ibid.* n. 165. Schambog. n. 128. Engl. tit. de Matr. contr. interd. Eccl. D. 2. n. 2. König hic n. 21. & seqq. Wiestner *ibid.* n. 45. Wex Ariadn. p. 5. tr. 2. § 4 n. 20. Vincent. Petra tom. 4. comment. fol. 74. n. 7. Magnif. P. Schmier p. 3. de Matr. c. 5. n. 52. aliquæ SS. Canonum Interpretes, & DD. magno consensu,

Colligitur ex c. decrevit. cit. ubi Hæretico scienter nubens solum privatur dote, non autem præcipitur ab eo separari; adeoque supponitur, Matrimonium esse validum. Et confirmatur 1. ex Decreto Urbani VIII. 14. Mart. 1630. statuentis, quoad Matrimonia jam inita tolerari posse mulieres Hæreticas, que maritos habent Catholicos, cohabitare arbitrio Ordinariorum, quamdiu fuerit aliqua spes conversionis, & nullum subversionis periculum, ita tamen, ut proles Catholicè educetur. 2. Ex Resolutione S. Congr. de propag. fid. quæ 1638. censuit, in Terris Hæreticorum, ubi Hæreses impune grassantur, maxime si ibi Catholica Fidei cultus non permittitur, Matrimonia cum ipsis Hæreticis per exhortationes potius, quam per Censuras prohibenda. 3. Ex consuetudine, & praxi Ecclesie, quæ ejusmodi Matrimonia quidem prohibet, sed contracta sustinet. 4. Ex ratione; quia cum uterque sit baptizatus, adeoque capax Sacramenti Matrimonij, non decuit illud ita irritari.

irritum reddi, ut irritum reddidit Ecclesia Matrimonium contractum cum infideli, & nondum baptizato.

In contrarium allata facile diluuntur.

¹³⁵ Ad 1. Imprimis *can. 72. cit.* & alij in Trullo editi non sunt Authentici; quia non à Synodo VI. sed illà jam dissolutà, à quibusdam Episcopis editi, & ut jam semel monui, à Sergio illius temporis Pontifice apertè reprobati. Deinde esto, ut non improbabiler aliqui volunt cum Gratiano, canon iste non supposititijs, sed authenticis sit, ac proinde conjugium à Fidei etiam cum Hæretico initum aliquando fuisset irritum, irritatio tamen ista per consuetudinem sublata est. Ad 2. Juxta *citt.* textus illa, quæ contra Jus, & Ecclesiæ ordinationem fiunt, pro irritis solum habenda, quando Jus actui præscribit formam, aut quando ex ejus contextu, sine &c. constat, actum, qui ibi prohibetur, etiam irritari; nam plura quidem sunt prohibita, quæ tamen acta valent. Ad 3. Non militant eadem rationes, quæ in conjugio fidelis cum infideli; quia inter hos nequit esse Sacramentum, ac sunt inter se magis dispares.

¹³⁶ Queritur 6. An, & quo Jure Matrimonium Fidelis cum Hæretico sit prohibitum? R. ejusmodi Matrimonium esse mortaliter peccaminosum, nisi gravis causa excuset, aut moraliter certum sit, nullum fore periculum scandali, vel perversionis, aliorumque incommodorum, quæ ex talibus Matrimonijs plerumque oriri solent. Ita Sot. in 4. dist. 39. q. un. art. 2. ad ult. Veracrux p. 1. specul. art. 32. concl. 6. Palacios dist. 39. cit. q. un. col. 6. ¶ unde quod, Petr. de Ledefm. de Matr. q. 59. art. 1. ad fin. Sà summ. V. Matrimonium n. 8. fin. Sanch. l. 7. de Matr. D. 72. n. 4. & patet responsio ex Concil. Illiberit. can. 16. Laodicensi sub Sylvestro c. 10. & 13. Carthag. III. c. 12. Chalcedonenfi art. 15. c. 14. Agathensi relato *can. non oportet 16. caus. 28. q. 1.* Idem colligitur ex c. decrevit 14. de Hæret. in 6. non enim rectè mulierum, quæ scienter nupserunt Hæreticis, dotes confiscarentur, nisi egissent illicitè.

¹³⁷ Estque prohibitio hæc non tantum Juris Ecclesiastici, sed etiam naturalis, tum ob periculum perversionis, cui exponitur conjux Catholicus, & liberi ex tali Matrimonio suscepti; tum ob periculum dissensionis inter ejusmodi conjuges, cum pax inter eos vix esse possit. Ex quo fit, Sponsalia inter Catholicum, & Hæreticum inita utpote promissiones de re turpi, non tantum illicita, sed prorsus irrita, atque invalida esse, nullamque Sponsalium obligationem inducere, si eò tendant, ut Matrimonium contrahatur, altero perseverante in Hæresi. Navar. tit. de Sponsal. edit. 1. conf. 38. n. 6. & edit. 2. conf. 5. n. 6. Sanch. D. 72. cit. n. 3. Corrad. prax. Dispens. l. 7. c. R. P. Schmalzgrueber L. IV.

2. n. 99. ¶. verim, Petra tom. 4. comment. fol. 74. n. 6. & apud hunc Rota decis. 374. n. 6. coram Card. Celso.

Addidi in responsione, *Nisi gravis causa excuset, aut moraliter certum sit, nullum fore periculum scandali &c.* nam si ejusmodi periculum absit, an liceat contrahere Catholico Matrimonium cum Hæretico, quæri potest. Videtur, quòd neque hoc casu liceat conjugium Catholici cum Hæretica. 1. Quia est præceptum Divinum, & naturale de non ministrando Sacramentum indignis. atqui in proposito casu persona Catholica, si cum Hæretico contrahat, ministrat illud indigno, qui in peccato mortali illud susciperet, ergo &c. 2. Ita contrahens communicaret cum Hæretico, qui si formalis sit, Excommunicatus est. atqui non licet communicare cum Excommunicato, ergo &c. 3. Omni Jure illicitum est cooperari alterius peccato, atqui contrahens cum Hæretico cooperaretur hujus peccato, dum hic sacrilegè Matrimonium contrahit, ergo &c.

Sed his non obstantibus, dicendum, ¹³⁹ secluso scandalo, perversionis periculo, aliisque incommodis, si simul etiam justa causa subfit, aliquando licitum esse contrahere Matrimonium cum Hæretico, vel Hæretica. Ita Azor p. 1. l. 8. c. 11. q. 5. Gutier. de Matr. c. 104. n. 7. Sanch. l. 7. de de Matr. D. 72. n. 5. Conink D. 31. dub. 3. concl. 3. & D. 26. n. 21. Palao tr. 28. D. 4. p. 11. n. 10. Pirhing tit. de Sponsal. n. 165. König hic n. 21. Wiestner *ibid.* n. 48. Ratio est, quia tale Matrimonium non est ita intrinsecè malum, quin possit cohonestari, & licitum fieri.

Argumenta opposita non probant in ¹⁴⁰ tentum. Ad 1. Ob gravem causam potest etiam Eucharistia ministrari indigno, ut si peccator occultus publicè illam petat. igitur etiam Matrimonij Sacramentum. Talis causa gravis, & justa est e. g. spes moraliter certa securitæ conversionis conjugis Hæretici ad Fidem Orthodoxam, vel alterius boni Spiritualis majoris, ob quam incommoda illa, tanquam minora, contemni deberent. Ad 2. Post Concilij Constantiensis Decretum non est prohibita communicatio cum Hæreticis, vel alijs Excommunicatis, nisi nominatim denunciati sint, vel notorij percussores Clericorum. Ad 3. Qui habet causam gravem faciendi aliquid ex se honestum, & licitum, non censetur per se cooperari peccato, quod alius fortè in eo committit; sed tantum per accidens, & extrinsecè, exhibendo quasi materiam, & objectum peccati, quod interdum ex causa licet, ut patet in solvente Ufuras promissas Ufurario.

Queritur 7. Utrum ad hoc, ut Catholicus cum Hæretica licitè contrahere Matrimonium possit, opus sit dispensatione Apostolica, vel consensu Ordinarij specialij? Hh

ciali? *¶* extra Germaniam saltem, & alias Provincias Septentrionales, in quibus Catholici cum Hæreticis permixtim vivunt, opus est dispensatione Apostolica, vel saltem consensu Ordinarij speciali, ut hujusmodi Matrimonia licitè contrahantur. Et quidem S. Sedes ad ita contrahendum nunquam dispensat, nisi prius habito testimonio de abjuratone Hæresis, prout nuperimè factum est in casu, quem refert Petra tom. 4. comment. fol. 76. n. 14. ubi Vir quidam Heterodoxus ex Catholica muliere à se deflorata suscepit prolem, quam in Orthodoxa Fide educari permittebat; cùmque subinde precibus enixè peteret Matrem prolis sibi Matrimonio copulare, ista annuit sub his conditionibus. 1. Ut proles omnis sit semper Catholica. 2. Ut mater cum prole extra Hæreticorum ditionem manere possit liberrimè. 3. Ut Matrimonium contraheretur coram Ministro Catholico.

142 Quærebatur in hoc casu, an expediat, ut Ordinarius in Matrimonium consentiat; & Sanctissimus D. N. Clemens XI. auditis Votis Eminentissimorum Cardd. supremæ Inquisitionis die 16. Jun. 1710, respondit, atque decrevit, scribendum esse Inrenuntio in Belgio, ut significet Archiepiscopo Mechliniensi, non expedire Dispensationes, de quibus agitur, concedere, sed non posse, nisi abjurata prius Hæresi; ideoque ipsum Archiepiscopum bene se gessisse in ea deneganda, malè tamen se gessisse quosdam Religiosos Theologos, qui super dictis Dispensationibus Votum pro affirmativa dederant, quos idcirco admoneri voluit.

143 Procehitque hoc etiam in Personis Principibus, cùm contet, Matrimonia inter Reges, & Principes non contrahi, nisi prævia Dispensatione Summi Pontificis, de qua re plura exempla extant apud Hurtad. de Fide D. 76. §. 233. Dian. p. 8. tr. 1. resol. 74. Gobat. tr. 9. n. 225. Card. Albit. de inconst. in fid. c. 36. n. 204. Maximè verò requirenda est hæc Dispensatio, quando agitur de Matrimonio ineundo ab Hæretico cum Principissa Catholica, nata, & educata in Regionibus Catholicorum; nam ad ita ineundum Matrimonium Summi Pontifices summa maturitate processerunt semper, ita, ut semper hujusmodi Matrimonia dissuadent; si verò annuant, id certè non faciant, nisi in maximum Religionis Catholicæ bonum, ac Fidei propagationem cessurum noverint.

144 Quod colligitur ex Brevi Dispensationis à Sanct. mem. Urbano VIII. concessæ Sorori Regis Galliarum pro Matrimonio ineundo cum Filio Regis Angliæ, ibi, Licet probè teneamus, Catholicorum cum Heterodoxis Matrimonia omnino fugienda esse, & quantum in nobis est, à catholica Ecclesia procul arcere intendamus, tamen cum grande verè Fi-

dei, & animarum plurimarum bonum speretur &c. Bonum autem Religionis, ex hac dispensatione resultans eliciebatur ex pluribus conditionibus appositis, inter quas præsertim conventum fuit, ut Rex Angliæ inhiberet omnem Inquisitionem propter Religionem in Catholicos Angliæ, & ut iidem Catholici immunes essent à Jurejurando, Catholicæ Religioni adversante, ac eis facultates extantes restituerentur &c.

Quæritur 8. Quando necessaria sit dispensatio, ut Catholicus cum Acatolica Matrimonium licitè possit contrahere? *¶* DD. cum Palao tr. 28. D. 4. p. 11. n. 11. communiter distinguunt inter Provincias, in quibus Catholici permittuntur securè suam Religionem profiteri, & sic perversionis periculum communiter cessat, & inter eas, in quibus hanc securitatem Catholici non habent. In primo casu, si etiam non cernatur adesse periculum aut perversionis, aut malæ educationis prolium, putant absque dispensatione Catholicum posse licitè Matrimonium inire cum Acatolica; quia tunc obligatio Legis tum Ecclesiasticæ, tum naturalis, Matrimonia hujusmodi prohibentis, cessat.

In secundo casu autem docent talia Matrimonia quidem autoritate privata minime iniri posse, posse tamen, accedente Dispensatione Pontificia, modò pars Acatolica parti Catholicæ sufficientem securitatem præster de relinquendo illam in securitate Professionis Fidei Orthodoxæ, & sic ipsi perversionis periculum ex tali Matrimonio nullum immineat; nam hoc posito Catholicus solum ex obligatione Legis Ecclesiasticæ abstinere tenebatur ab eo conjugio. Quando autem censentur Catholici hanc securitatem habere, prudentis arbitrio relinquunt, spectatis circumstantiis. Inter magnos Principes ex sententia Pontij Append. Matr. Cath. cum Heret. c. 5. n. 4. & seqq. sufficiens securitas reputanda est, cùm fidem dant Juramento firmatam, maximè si danti fidem interstit illius inviolabilis observatio.

Quin imò cum eodem Pont. c. 6. §. 147. existimat Palao l. cit. n. 12. posse Catholicum, præcedente tamen dispensatione Pontificia, cum Hæretico Matrimonium contrahere cum aliquo periculo subversionis, si tamen animum firmum habeat dictæ subversioni non assentiendi, si ex eo periculo subeundo magni fructus sperentur, ut si speretur multorum Acatolicorum conversio, Catholicorum tranquillitas status, & Ecclesiæ Catholicæ non leve augmentum. Rationem dant, quia periculum peccandi subire non est intrinsicè malum, quin ex rationabili causa honestari possit, ut manifestè colligitur ex illo Judith. 9. quæ ob populi liberationem periculo non levi amittendæ Castitatis se exposuit, & ex illo Esther. 2. quæ nubens Assuero absque suæ Religionis manifeste-

nifestatione periculum subijt deserendi Religionem, vel saltem præcepta Divina de ciborum uetitorum abstinentia transgrediendi.

140 Quæritur 9. Utrum in Germania, aliisque Septentrionalibus Provincijs, in quibus Hæretici cum Catholicis permixti degunt, licita sint conjugia inter personas Catholicas, & Hæreticas? *¶* ex recepta, & tolerata consuetudine licita esse, Ita Azor, p. 1. l. 8. c. 11. q. 5. Gutier. de Matr. c. 104. n. 7. Sanch. l. 7. D. 72. n. 5. Bonacin. de Matr. q. 3. p. 7. n. 2. Hurtad. D. 24. diff. cult. 2. fin. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 14. n. 2. 7. secundo limitat, Engl tit. de Matr. contr. Interd. Eccl. §. 2. n. 2. König bic n. 23. Illfung. tr. 6. D. 9. n. 88. Petra tom. 4. fol. 75. n. 11. si tamen adsint conditiones supra requisitæ, videlicet. 1. sufficiens causa, eaque gravis. 2. ut nullum sit periculum perversionis, sed conjugii Catholico permittatur liberè in Fide permanere. 3. ut absit scandalum,

140 Monent tamen cum cist. DD. Conink D. 31. dub. 3. fin. Pal. tr. 28. D. 4. p. 11. n. 10. Aversa de Sacr. Matr. q. 18. de Imped. Dispar. Cult. sect. 2. Verricell. de Apostol. Mission. q. 174. sect. 7. n. 30. Magnif. P. Schmier p. 3. de Matr. c. 5. n. 61. prædicta pericula, & Catholicorum scandalum rarò abesse: & propterea in praxi Catholicos ab ejusmodi conjugijs absterrendos; nisi ex ijs procreata proles omnes Catholicè educentur, atque insuper spes sit Hæretici conjugis convertendi, vel alterius cujusdam fructus. Si dubium sit, utrum ejusmodi mala sequi possint, ad Summum Pontificem, vel etiam Episcopum in Germania nostra pertinebit rem examinare, &

contrahendi Matrimonij licentiam dare. Laym. l. cit.

Quæritur 10. An licita sint pacta, quæ conjugijs inter Hæreticum maritum, & uxorem Catholicam initis sæpe adduntur, ut aliqui ex liberis v. g. masculi Hæresin sequantur Patris, Fæminæ Fidem Catholicam Matris, aut vicissim? *¶* Hæc pacta esse prorsus impia, & irrita. Azor p. 1. l. 8. c. 11. q. 6. Gutier. de Matr. c. 104. n. 8. Sanch. l. 7. D. 72. n. 6. Amicus D. 21. n. 16. Laym. l. 5. tr. 10. p. 4. c. 14. n. 3. Sporer de Matr. n. 120. Illfung tr. 6. D. 9. n. 88. Engl tit. de Matr. contr. Interd. Eccl. §. 2. n. 3. Pirhing tit. de Spons. n. 167. König bic n. 23. Ratio est, quia Parentes tenentur omnes liberos suos in vera Fide educare, cui obligationi renuntiare nullo modo possunt, Imò si conditio hæc apponatur ipsi contractui Matrimoniali, tanquam repugnans bono prolis, vitiat contractum, & facit eundem irritum, ut bene advertit Magnif. P. Schmier p. 3. de Matrim. c. 5. n. 57. & patet ex dictis Tit. præc. n. 117.

Excipitur, si aliunde hujusmodi Matrimonium licitum fiat, eò quòd v. g. per illud speretur promovendum bonum publicum; tunc enim si spes non sit, ut maritus Hæreticus permittat omnes Liberos in Catholica Religione educari, hoc casu non videtur esse illicitum in Pactis conjugalibus talem conditionem adjicere, ut saltem aliqua pars Liberorum in Fide Catholica educetur, & instruatur; salvo tamen jure Matris Catholicæ, ut etiam cæteros Liberos, quantum fieri poterit, in vera Religione instruere, ut tenetur, non præmittat.

TITULUS VII.

De eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluit per Adulterium.

147 Sequitur Impedimentum criminis, quod antiquo Jure duplex fuit, Impediens, & Dirimens: nunc per non usum, sublato Impedimento criminis, quatenus Impediens est, mansit solum, prout est Dirimens. Oritur ex Adulterio, & Homicidio, sive machinatione in necem conjugis, & Matrimonium

dirimit non cum quacunque sed cum eadem axat persona, cum qua commissum est Adulterium, vel contra cujus consortem commissum est. De utroque in hoc Titulo agitur, quamvis in Rubrica primi duntaxat mentio fiat: unde Nigrum, ut Canonistæ loquuntur, hoc Titulo latius patet, quam Rubrum.

§. I.

De Impedimento Criminis orto ex Adulterio.

S U M M A R I U M.

1. Impedimentum hoc oritur ex adulterio, accedente Matrimonio cum adultera, vel promissione illius, superstitute conjugis legitimo.

2. Non incurritur, si uterque Infidelis sit.

3. Etiam si deum unus illorum convertatur ad

R. P. Schmalzgrueber L. IV.

Fidem, & post Baptismum vel adulterium vel Matrimonium cum adultero ineat.

4. Ecce. Concurrere necessarium ad Impedimentum hoc inducendum debet Adulterium cum Matrimonio, vel promissione illius.

H h 2

8. Per-